

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОЛОГО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 204 «Технологія виробництва і переробки продукції
тваринництва»

Допускається до захисту
Зав. кафедри харчових
технологій і технологій
переробки продукції
тваринництва,
доцент Калініна Г.П.

« 21 » 05 2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

**АНАЛІЗ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА МЕДУ В
ФЕРМЕРСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ «ЗАБРУС»
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЙОГО
ПЕРЕРОБКА**

Виконала: Луценко Віта Віталіївна

Керівник: Цехмістренко О.С.

Рецензент: Мовчан А.О.

Я, Луценко В.В., засвідчую, що кваліфікаційну роботу виконано з
дотриманням принципів академічної доброчесності.

Біла Церква – 2024

ЗМІСТ

Завдання на кваліфікаційну роботу здобувачу	3
Анотація	4
Annotation	5
Відгук керівника роботи	6
Рецензія	7
ВСТУП	8
1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	10
1.1 Господарсько-біологічні показники медоносних бджіл	10
1.2 Вплив природно-кліматичних факторів на господарсько-корисні і морфометричні ознаки медоносних бджіл	13
1.3 Характеристика української та карпатської породи. Розвиток бджіл у весняний період	15
1.4 Аналіз розвитку та продуктивності сімей в період літнього медозбору	20
1.5 Порівняльна характеристика бджолосімей під час осінньої ревізії	27
2. МАТЕРІАЛ І МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ РОБОТИ	32
3. РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	35
3.1 ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБІОТИКІВ І СТИМУЛЮЮЧИХ ПІДГОДІВЕЛЬ В БДЖІЛЬНИЦТВІ	35
3.2. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ	39
4. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ	43
ВИСНОВКИ	46
ПРОПОЗИЦІЇ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	47

АНОТАЦІЯ

Луценко В.В. АНАЛІЗ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА МЕДУ В ФЕРМЕРСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ «ЗАБРУС» РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЙОГО ПЕРЕРОБКА

Метою роботи було оцінити вплив пробіотичної підгодівлі на господарсько-корисні показники медоносних бджіл Карпатської, Української степової порід та місцевої помісної популяції в фермерському господарстві «Забрус» Рівненського району Рівненської області.

Проведено технологічні розрахунки щодо продуктивності бджіл при застосуванні пробіотичного препарату за різних методів утримання, зокрема кількості валового та товарного меду, виділеного воску та отриманих відводків.

Зроблено висновок, що застосування про біотичного препарату здійснило позитивний вплив на отримання відводків, силу сімей, середньодобову несучість бджолиної матки, кількість печатного розплоду та виробництво товарного меду.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить 49 сторінок, 11 таблиць, 0 рисунків, списоквикористаних джерел із 36 найменувань, ____ додатків.

Ключові слова: бджоли, карпатська та українська степова породи, мед, віск, вощина, відводки, про біотичний препарат.

ANNOTATION

Lutsenko V.V. ANALYSIS OF HONEY PRODUCTION TECHNOLOGY AT "ZABRUS" FARM IN RIVNE REGION AND ITS PROCESSING

The aim of the work was to evaluate the impact of probiotic feeding on the economic and beneficial indicators of honey bees of the Carpathian, Ukrainian steppe breeds and the local local population in the "Zabrus" farm of the Rivne district of the Rivne region.

Technological calculations were carried out regarding the productivity of bees when using a probiotic preparation under different methods of maintenance, in particular, the amount of gross and marketable honey, extracted wax and obtained layers.

It was concluded that the use of the biotic preparation had a positive effect on the production of layers, the strength of colonies, the average daily laying of the bee queen, the number of sealed brood and the production of marketable honey.

Bachelor's thesis contains 49 pages, 11 tables, 0 drawings, list of used sources from 36 names, ____ annexes.

Key words: bees, Carpathian and Ukrainian steppe breeds, honey, wax, beeswax, layers, probiotic preparation.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Shvorak, A., & Filiuk, D. (2021). Вплив екосистемних послуг на активізацію розвитку сільськогосподарського виробництва. *Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*, 1(25), 37-51.
2. Адамчук, Л. О., & Білоцерківець, Т. І. (2015). Взаємозв'язок селекційних ознак з пилковою продуктивністю бджіл. *Animal Biology*, 17(4), 158.
3. Богдан, М. К., Кірович, Н. О., Ясько, В. М., Петренко, С. О., & Котляр, Є. О. (2017). Селекція та розведення бджіл: посібник.
4. Бондаренко, О. М., & Усачова, В. Є. (2018). Технологія виробництва продукції бджільництва: практикум. *ОМ Бондаренко, ВЄ Усачова–Полтава*.
5. Броварський, В. Д., Бріндза, Я., Отченашко, В. В., Повозніков, М. Г., & Адамчук, Л. О. (2017). Методика дослідної справи у бджільництві. К.: Видавничий дім «Вінніченко».
6. Галатюк, О. Є., Романишина, Т. О., & Застулка, М. В. (2024). Інновації у бджільництві щодо профілактики хвороб.
7. Грачова, В. Г. (2021). Оптимізація технології виробництва товарного меду в товаристві з обмеженою відповідальністю "Зоря" Синельниківського району Дніпропетровської області.
8. Єфіменко, Т. М., & Односум, Г. В. (2015). Вплив згодовування пилку та перги на бджіл за нозематозу. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва*, (223), 103-108.
9. Іванова, В. Д. (2023). Технологія виробництва продукції бджільництва.
10. Каратєєва, О. І. (2015). Генетика і селекція поведінки тварин.
11. Керек, С. С., & Керек, П. М. (2018). Породна характеристика бджіл, що населяють райони Закарпатської області з гористою місцевістю. *НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ" БДЖІЛЬНИЦТВО УКРАЇНИ"*, 1(3).
12. Кистерна, О. С., Мусієнко, В. М., Мусієнко, О. В., Кистерная, А. С., Мусиенко, В. Н., & Мусиенко, А. В. (2016). Епізоотологічний стан заразних

хвороб бджіл та потенціал розвитку бджільництва в умовах Північно-Східної України.

13. Коваль, І. О. (2016). Причини виникнення хвороб бджіл.
14. Ковальчук, І. В., & Шуляр, А. Л. (2020). Вимоги до кормів та годівлі у органічному тваринництві.
15. КОСТЕНКО, С. (2014). ПРОБЛЕМИ СЕЛЕКЦІЇ КАРПАТСЬКИХ БДЖІЛ. *Редакційна колегія журналу*, 16, 75.
16. Манойленко, С. В. (2018). Шляхи підвищення продуктивності бджолиних сімей в сучасних умовах господарювання. *Наукові записки*, 130.
17. Маслій, І. Г. ДІАГНОСТИЧНІ ЗАХОДИ ЩОДО ВІРУСНИХ ХВОРОБ БДЖІЛ У СУЧАСНІЙ ВІТЧИЗНЯНІЙ ТЕХНОЛОГІЧНІЙ СХЕМІ ЇХ УТРИМАННЯ ТА РОЗВЕДЕННЯ.
18. Мирось, В. В., & Ковтун, С. Б. (2015). Практикум з бджільництва.
19. Міщенко, О. А., & Литвиненко, О. М. (2017). Вплив білкової підгодівлі на весняне нарощення бджолиних сімей та підготовку їх до ефективного використання медозбору. *НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ "БДЖІЛЬНИЦТВО УКРАЇНИ"*, 1(2).
20. Омельченко, О. І. (2016). Вплив згодовування сухого обніжжя на розвиток бджолиних сімей. *Біологія тварин*, (18, № 4), 171-171.
21. Папп, В. В., Керек, С. С., & Кейль, Е. І. (2015). Карпатські бджоли типу Синевир. *Бджільництво України*, (1), 92-98.
22. Покраса, С. В. (2021). Порівняльна оцінка стійкості до вароатозу українських та місцевих бджіл в умовах Житомирського Полісся.
23. Похил, В. І., & Бочков, М. (2022). Вплив біологічно активних речовин на відтворювальну здатність бджіл.
24. Похил, В. І., Санжара, Р. А., Лесновська, О. В., Похил, О. М., & Кучер, С. О. (2023). Технологія виробництва продукції бджільництва.
25. ПРОДУКТИВНОСТІ, Ж. Т. П. (2022). ВПЛИВ ЕКОЛОГО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ НА ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ ТА ПОКАЗНИКИ

ПРОДУКТИВНОСТІ БДЖОЛИНИХ СІМЕЙ. *науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників та, 276.*

26. Прудка, О. А., & Кунденко, М. П. (2017). МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ ВПЛИВУ ПРОНИКНЕННЯ ОПТИЧНОГО ІНФРАЧЕРВОНОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ В ПОКРИВ БДЖІЛ. *агротехнологічного університету «Енергозабезпечення технологічних процесів»(8-9 червня 2017 року).–Мелітополь: ТДАТУ, 2017.-116 с., 85.*

27. Разанов, С. Ф., Вітер, Н. Г., & Овчарук, В. В. (2020). Ефективність використання заміників білкового корму бджіл при виробництві гомогенату трутневих личинок. *ВВК 91, 685.*

28. Разанова, О. П., & Чудак, Р. А. (2019). Ефективність використання у тваринництві біологічно активних добавок на основі підмору бджіл. *Вінниця: РВВ ВНАУ, 2018.-138 с./Друкується за рішенням ВР ВНАУ (Протокол № 15 від 26.06. 2018 р.).*

29. Тимочко, Л. І., Череватов, О. В., & Череватов, В. Ф. (2023). ПОРОДНИЙ СКЛАД СІМЕЙ МЕДОНОСНИХ БДЖІЛ (APIS MELLIFERA L.) НА ПАСІКАХ ПІВНІЧНОЇ БУКОВИНИ. *Науковий вісник Чернівецького університету. Біологія (Біологічні системи), 15(1), 70-78.*

30. Тихонов, О. І., Тихонов, А. І., Богуцька, О. Є., & Богуцькая, Е. Е. (2015). Перспективи розробки лікарських засобів з нетрадиційних продуктів бджільництва.

31. Тихонов, О. І., Ярних, Т. Г., Шпичак, О. С., Тихонов, А. І., & Ярних, Т. Г. (2018). Проблема створення лікувально-профілактичних засобів протигрибової та кератолітичної дії.

32. Ткаленко, О. Ю. (2021). Вплив білкової підгодівлі на розвиток бджолиних сімей.

33. Хамід, К. О. (2014). Порівняльна характеристика продуктивних якостей бджіл української степової породи при різних умовах зимівлі. *Аграрний вісник Причорномор'я. Сільськогосподарські науки, (71 (2)), 71-75.*

34. Череватов, В. Ф., Феркаляк, В. Ю., & Волков, Р. А. (2014). Неконтрольована гібридизація бджоли медоносної (*Apis mellifera* L.) на території Івано-Франківської області. *Visnik ukrains' kogo tovaristva genetikov i selekcioneriv*, 12(2), 234-240.
35. Череватов, О., & Рошка, Н. (2020). Поліморфізм ділянки СоII медоносних бджіл західних регіонів України. *Науковий вісник Чернівецького університету. Біологія (Біологічні системи)*, 12(2), 174-179.
36. ЯРОВЕЦЬ, В., БАБЕНКО, В., ГАЛАТЮК, О., ЧЕРЕВАТОВ, О., & СИРОТЯК, І. (2023). МОРФОМЕТРІЯ КРИЛ ТРУТНІВ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ (СТРИЙСЬКИЙ РАЙОН, СКОЛІВСЬКА ГРОМАДА). *НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ" БДЖІЛЬНИЦТВО УКРАЇНИ"*, (10), 95-106.